

● SLAVNI REDATELJ SVOJU JE HRVATS

Denis Derk

Čuveni kazališni redatelj Paolo Magelli koji je na Dubrovačkim ljetnim igrama ostavio trajan trag, vratio se na najugledniji hrvatski festival u godini njegova velikog jubileja kada slavi čak sedamdeset godina postojanja. Magelli će režirati Shakespeareova "Hamleta" i to, gdje drugdje, nego na Lovrijencu. Premijera je zakazana za 27. srpanj, karte za predstavu jako se brzo prodaju, a zanimljivo je da će se u naslovnoj ulozi okušati glumac iz Dubrovnika s prebivalištem u Zagrebu, prvak Zagrebačkog kazališta mladih, Frano Mašković. Nakon početnih proba u Zagrebu, Magelli se s dubrovačkim festivalskim ansamblom preselio u Dubrovnik, gdje je nadahnuto govorio i na uvodnoj konferenciji za tisak Dubrovačkih ljetnih igara.

Vaš je prvi redateljski susret s Hrvatskom bio baš u Dubrovniku gdje ste gostovali 1974. godine i to s predstavom iz Beograda?

Da, tu me je doveo Miše Martinović koji je tada bio umjetnički direktor na Dubrovačkim ljetnim igrama. Ja sam imao nekih dvadeset i pet godina. Bila je to predstava "Mandragola" beogradskog Narodnog pozorišta u kojoj je Miki Manojlović imao prvu veliku ulogu, a tada još nije ni završio akademiju.

Gdje je predstava izvedena?

U Umjetničkoj školi.

Imate li kao redatelj iskustava s Lovrijencem?

Imam. Tu sam radio predstavu koja je pripadala mojoj svojevrsnoj tetralogiji o ratu. Tu su dakle bile Euripidove "Feničanke" iz 1987., predstava koja je počinjala opkoljenim gradom u kojem su ostale zarobljene dvije turistkinje. S tom predstavom je počela moja fiks ideja u vezi rata koja se poslije nastavila "Elektrom" u Splitu 1988. koja je također završavala užasnim prijetnjama, a tu je i "Dundo Maroje" koji je premijerno izveden 1989., a repriziran je baš uoči rata. Slijedi Euripidova "Helena" na Splitskom ljetu 1990., a to je bila zadnja predstava u kojoj je glavnu ulogu u Hrvatskoj igrala Mira Furlan.

Vi ste dakle osjećali nagovještaj rata?

Imao sam gotovo fiks-ideju. Nešto se kretalo u mojoj glavi, neki užasni pesimizam koji me je držao još u Njemačkoj. Već 1987. to je bila apstraktna intuicija koja se poslije sve više učvrstila u mojoj glavi. To su stvari koje podsvjesno počinju bušiti mozak, a onda postanu dio svijesti.

A što vam je sada u glavi kada postavljate "Hamleta" u Dubrovniku? Kakvi su sada nagovještaji?

Nagovještaji toga da se daroviti, talentirani i osjećajni te krasni intelektualci kao što to Hamlet jest, odlučuju za, recimo, suicidalan život. Dakle za život u kojem gube svoje političko ja i preferiraju osobne obračune kao što je to primjerice osveta. Kada se Klaudije moli, Hamlet ulazi i ima mogućnost da ga ubije, ali to ne učini. Zašto ga ne ubije i zašto Dansku tako ne učini boljom državom? Skratio sam da biste mogli razumjeti o čemu govorim. Muči me taj problem intelektualca koji ima sve mogućnosti u rukama da promijeni svijet. Ja sam kao klinac sa šesnaest, sedamnaest godina 1968. godine osjećao što se sve moglo napraviti, a nije se napravilo ništa ili se napravilo vrlo malo. Dobro, bila je neka seksualna revolucija, ali ona bi došla više-manje i bez nas. Ali kontrareformacija je bila daleko jača nego što su to bili reformacijski nagoni. Živimo u trenutku u kojemu je

Paolo Magelli

U DUBROVNIKU NA LOVRIJENCU REŽIRA HAMLETA

GLAVNI GLUMAC
 Izbor Frana Maškovića za Hamleta vezan je uz Shakespearea. Prvi Hamlet imao je četrdeset dvije godine

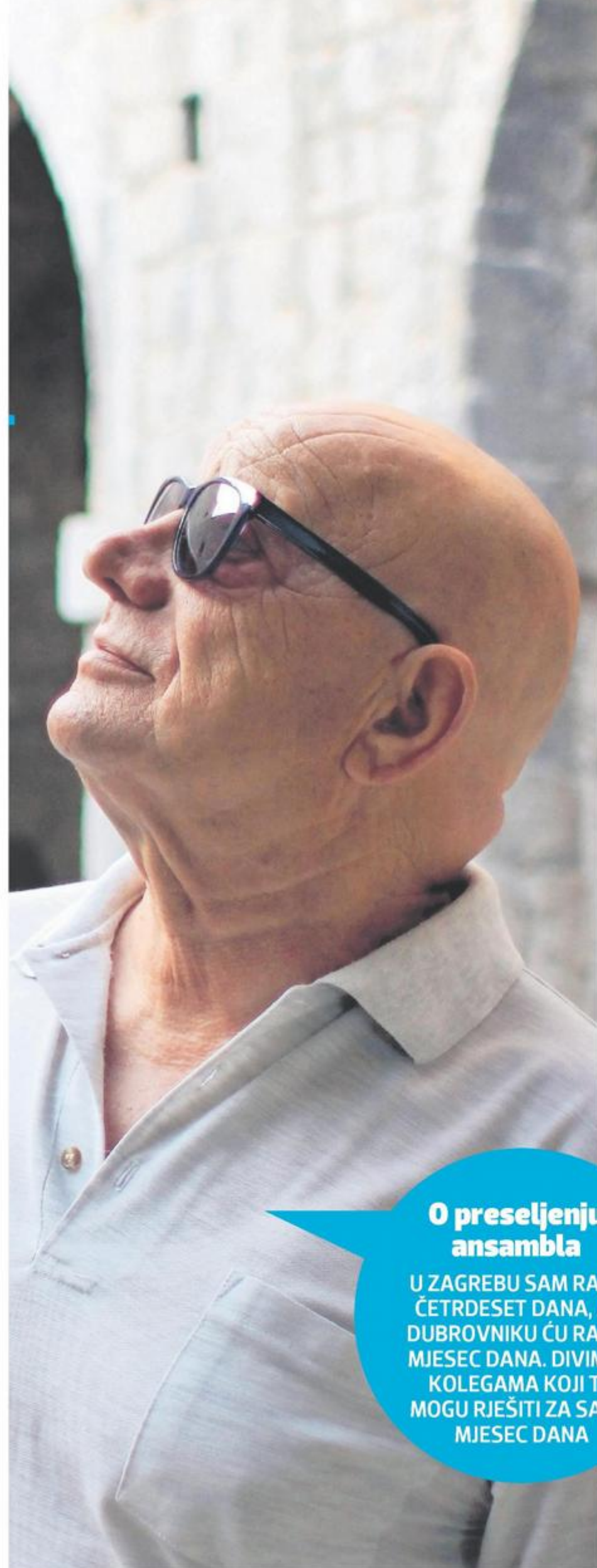

POLITIČKI TEKST
 Mislim da je važno identificirati se s Hamletovom pozicijom, poručuje redatelj

Svi govore o Vukovaru, a zašto tamo ne izgrade kazalište?

Mene, kao i Hamleta, muči problem intelektualca koji u rukama ima sve mogućnosti da promijeni svijet, a to ne čini

KU KARIJERU POČEO BAŠ NA IGRAMA

O preseljenju ansambla

U ZAGREBU SAM RADIO ČETRDESET DANA, A U DUBROVNIKU ĆU RADITI MJESEC DANA. DIVIM SE KOLEGAMA KOJI TO MOGU RJEŠITI ZA SAMO MJESEC DANA

DJI

intelektualna klasa u Europi jako fragmentirana pa se ne radaju nikakve nove utopijske alternativne ideje. I da. Vidim crno. Vidim neki novi, oprostite mi, neki novi fašizam. Ili jedan oblik fašizma.

Neki derivat fašizma možda?
Neki derivat.

A mogu li intelektualci poput Hamleta uopće mijenjati svijet?

Mogu dosta utjecati na promjene. Imali smo neke Hamlete koji su stavili glavu na panj kao što je to bio Pasolini. Pogledajmo talijansku sliku. Gdje su danas u Italiji ljudi kakvi su nekada bili Pasolini, Calvino, Pavese? Izgubio se smisao za čast, više ne postoje debate, više se ne govori što je dobro, a što je loše i što bi bilo bolje. Sve se prepustilo anonimnom financijskom kapitalu i išlo se na destrukciju ostataka ljevice u Italiji i sada se čudimo što tamo vlada populizam. Krivi su oni koji stvaraju podjele, a ne oni koji vladaju. Oni koji vladaju rade svoj posao. Slična je situacija u Mađarskoj, Poljskoj, ali i u Francuskoj, iako se o tome puno manje govori. Bojim se da će se to isto dogoditi i u Njemačkoj čim Merkelica ode.

Je li točna informacija da dosad niste radili "Hamleta"?

Nisam, odbio sam ga mnogo puta. Nisam se osjećao spreman za jasan govor unutar toga i odbio sam ga raditi u zatvorenim prostorima. Odbio sam ga sigurno više od deset puta.

A što je sada presudilo da ste se ipak prihvatili režije "Hamleta" na Igrama?

Presudilo je to da se nakon trideset i dvije godine vraćam Lovrijencu koji je bio početak mog govora o ratu, iako se situacija od tada pa do danas bitno promijenila. "Hamlet" je vrlo političan tekst, ali mislim da je važno identificirati se s Hamletovom pozicijom. Prije tri godine kada mi je u Njemačkoj ponuđen "Hamlet" nije mi se to činilo toliko jasno, ali sada mi se sve razjasnilo u glavi.

Kako je uspjelo preseljenje ansambla sa zagrebačkih proba na autentičnu dubrovačku scenu?

Preseljenje je jedna od posljedica poteškoća koje kultura ima u Hrvatskoj. Podrška kulturi je smanjena na 0,49 ili 0,50 posto od onoga što je u vrijeme Račana bilo nekih 1,49 posto. Sve je manje novca. Nekada se u Dubrovniku radilo puno dulje nego sada, dakle gotovo dva mjeseca. Sve se odvijalo u ambijentu. Naravno da to danas više nije moguće. Probna dvorana stoga meni više služi za razrješavanje odnosa između glumaca i likova. Tu sam išao jako daleko, izbjegavajući scenska rješenja, jer nisam imao ambijent, pa onda nisam fiksirao scenska događanja u smislu njihovog lociranja. U Zagrebu sam radio četrdeset dana, a u Dubrovniku ću raditi mjesec dana. Divim se kolegama koji to mogu riješiti za samo mjesec dana. Ja to ne mogu.

U Dubrovnik me je doveo Miše Martinović, koji je tada bio umjetnički direktor na Dubrovačkim ljetnim igrama. Ja sam imao oko dvadeset pet godina

Euripidova "Helena" na Splitskom ljetu 1990. bila je zadnja predstava u kojoj je glavnu ulogu u Hrvatskoj igrala Mira Furlan

Nina Viočić je u novom "Hamletu" kraljica, a zanimljivo je da je kod Frlića (u ZKM-u) glumila i kraljicu i Ofeliju, dakle Hamletovu majku i ljubav

Kada je riječ o "Hamletu", svi govore o glumcu koji glumi kraljevića. Nanosimo li tako nepravdu drugim glumcima?

U kojem smislu?

Svjetla reflektora uvijek su uperena u glumca koji glumi ovu ulogu pa se tako uvijek spominje tko je od velikana glumio Hamleta na Lovrijencu, a druge se glumce preskače?

Izbor Frana Maškovića za Hamleta vezan je uz Shakespearea. Mi znamo da je prvi Hamlet u Shakespeareovo vrijeme imao četrdeset i dvije godine. Dakle to nije bio mladi ljepotan kakvog je lansirao romantizam pa je više sličio na baletana, čime ne želim reći ništa protiv baleta, ni slučajno. Govorim o romantičarskim klišeima 19. stoljeća. Moja glumačka dubrovačka ekipa je jako zanimljiva, dakle i Pleština, Nina Viočić, Nikša Butijer, Anđela Ramljak, Colarić... Ekipa je izuzetno kompaktna i unisona. Mislim da je svjetlost reflektora, barem do sada, uperena na čitavu ekipu, ne samo na Maškovića.

Znači da Hrvatska ima odlične glumce?

Da nema, ne bih se vratio raditi u Hrvatsku. Ostao bih u Njemačkoj gdje i inače radim. Idem često na Dramsku akademiju, a tamo postoji fantastična mlada generacija. Sada sam za "Hamleta" uzeo cijelu jednu ekipu mladih glumaca, njih petero koji doduše više nisu klinci, a igrali su u predstavi "Katalonac". Oni igraju grobare i puno drugih uloga. Smatram da su fantastično talentirani. S Akademije izlaze sve bolji klinci, ali to ne vide vlastiti u različitim gradovima Hrvatske. Zagrebu trenutno sigurno nedostaje šest, sedam kazališta. Hitno mu nedostaju dva dječja kazališta jer se grad stalno širi. Čak 300.000 stanovnika u Novom Zagrebu nema nikakav kulturni servis. Samo Novi Zagreb trebao bi imati tri kazališta, a svoju dramsku scenu bi trebao imati i zagrebački HNK. Zašto se u Vukovaru ne izgradi neko lijepo kazalište? Svi govore o Vukovaru, a tamo fali kulturološki servis. Zbog toga pati cijela Slavonija, ali i Dalmacija, Zadar, Šibenik, pa Karlovac. Hrvatskoj treba malrauxovska investicija ako se želi renesansa ovih područja. Ako čovjek navečer živi ondje gdje nema baš ničega, što je njegov život.

Dakle, treba svakako čuvati Dubrovačke ljetne igre?

Imate Sirakuzu koja je Eshilov grad, gdje sam također radio, a čiji je festival stariji od Dubrovačkoga jer traje 102 godine i imate Bijenale u Veneciji koje je starije od Dubrovnika jer će uskoro imati sto godina. Ali ni jedan ni drugi festival nemaju i kazalište i glazbu i ples kao što to ima Dubrovnik, iako su jako poznati i cijenjeni u svijetu. Avignon dolazi deset godina nakon Dubrovnika, Barcelona dvadeset godina, a prvi je biser Francuske, a drugi Španjolske ili kako već gledate Barcelonu, jer ja se ne bavim tim glupostima. Dubrovnik je u ovom obliku najstariji festival u Europi.